

דעת
אתר לימודי יהדות ורוח
www.daat.ac.il

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

לווה ששלח את הגמ"ח לגבות מבעל חובו

מדין שעבודא דר"ג

תיק ממונות מס' C825-10

(מהד' יב תשרי)

המקורות לדיון

צו"ע סי' ק"א סעי' ה': אם יש ללוה שטרי חובות על אחרים יכול להגבותם לו וישומו אותם כפי מה שהוא הלוה אם הוא אלס וכפי מה שהם נכסיו עידיית או זיבורית. וכתב בקלוה"ח שם ס"ק ז': והרשב"א בתשובה ח"א סי' תתקכ"ט חולק וס"ל שטרות לאו בני גזייתא וכו' וכן הוא נמי דעת הרמב"ן. ויראה לי טעמא דידהו דלא משתעבדי משום דס"ל דחובות לאו כסף מיקרי ולא שוה כסף וכו' אלס הנאה אית בה ולצע"ח לא משתעבד אלס כסף או שוה כסף, אבל שיטת תוס' דהוי כסף ולצע"ח נמי משתעבד. עיי"ש. ועי' זכרון שמואל למו"ר הגר"ש רוזובסקי ז"ל סי' נ"א דצעבדא דר"ג התחדש דהשלישי חייב חיוב הגוף לראשון, ולא שהחוב משתעבד. ועי' משכנות הרועים (לר"ש קרצין) כתובות י"ט א.

צו"ע סי' פו סעי' ג': אף בזמן שאין לשמעון נכסים אין ראובן יכול לכופו שיתבע מלוי ויפרענו, שאין מוטל עליו זה הטורח אלס על ראובן לטרוח ולהוציא מלוי. וכתב הש"ך ס"ק ח': דין זה אף שהוא מצעה"ת ריש שער נ"א ח"א סי' ג', וטור סעי' ז', אינו נראה לפענ"ד וכו' אבל פשיטא שכל זמן שלא פרע לו עדיין שמעון חייב לראובן, הלכך עליה רמיא לתבע ללוי, וכל שאינו עושה כן נראה דהוי ליה רשע ולא ישלם. ע"כ. וכתב החזו"א ז"ק סי' טו אות לב': ואין מוצן חילוק הש"ך בין מסלקו בסובין בין מסלקו בחובו של לוי, ואף שראובן זקוק לטורח צי"ד, מ"מ הרי הוא פרעון, שהרי בסובין ג"כ משכח"ל שאין בהם כל חפץ ומוכרח לטרוח למוכרן. ואחרי שהדבר תלוי בציקול הדעת עלינו לקבל דעת הראשונים ז"ל. ע"כ. וגם התומים ס"ק ז' חולק על הש"ך. וכן משמע מציאור הגר"א ס"ק יג שהצ"ח ראייה לצו"ע מהגמ', עיי"ש. עי' שו"ת ר' אליעזר גורדון סי' ה'. ועי' פס"ד ירושלים כרך ט עמ' קל"ז אלס צעבדא דר"ג החוב עובר דרך המלוה האמלעי או שהוא ישיר למלוה הראשון, ועיי"ש עמ' טז. ומרן הגר"ש אלישיב שליט"א אמר (ציוס יב תשרי תשס"ז) צנידון המחלוקת של הצו"ע והש"ך שיש לנהוג בזה ככל ספק ממון דהוי קולא לנתבע (ול"ל שאף שכעת ישנה השאלה האם הלוה האמלעי ששלח את המלוה שלו ללוה השני דינו כלוה רשע ולא ישלם או לא, מ"מ יסוד השאלה היא בחיוב ממון).

אמנם כל זה כשאין לשמעון נכסים בני חורין לפרוע לראובן אלס חוב זה של לוי, שבכך מדבר ספה"ת והצו"ע, אבל אם יש לשמעון נכסים אחרים לפרוע לראובן ואינו פורע אלס אומר לראובן לטרוח לגבות החוב של לוי, וראובן אינו רוצה לטרוח בכך ותוצע משמעון לשלם מהנכסים שיש לו, אם אינו פורע הרי

הוא בגדר לוח רשע ולא ישלם, דבני חורין קודמין למשועבדין. וכן הורה מרן הגריש"א שליט"א.